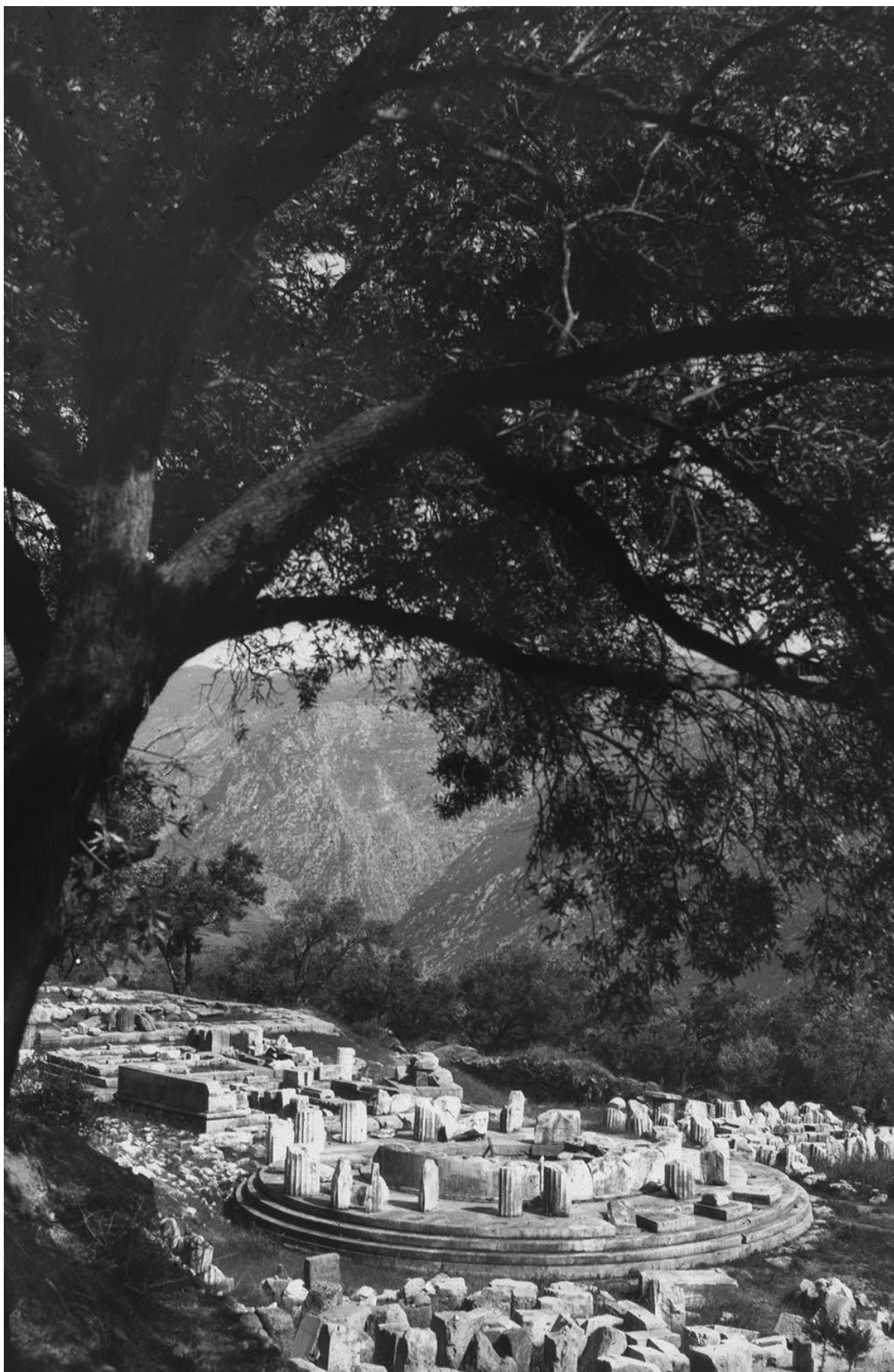

ΕΛΒΕΤΙΑ

ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Ε

ΕΛΛΑΔΑ ΕΚΤΟΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΕΝΕΥΗ-ΕΛΛΑΔΑ: ΜΑΤΙΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΦΙΛΙΑ

Μια κομβική παρουσία συνέδεσε τις απαρχές του φιλελληνικού κινήματος στη Γενεύη με τη δημιουργία της σύγχρονης Ελβετίας. Πρόκειται για τον Ιωάννη Καποδίστρια, υπουργό Εξωτερικών του Τσάρου, έναν από τους διπλωμάτες που χειρίζονταν τις ελβετικές υποθέσεις. Για την επέτειο των 200 ετών από τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας, το Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης διοργάνωσε έκθεση και ημερίδα με θέμα: «Γενεύη και Ελλάδα. Μια φιλία στην υπηρεσία της ανεξαρτησίας».

01

Η Θόλος των Δελφών. Φωτογραφία του Paul Collart (περ. 1930).

02

Αποσπασματική κεφαλή αγάλματος που απεικονίζει ιδεαλιστική μορφή νεαρού άνδρα. Ρωμαϊκή εποχή, α' μισό 1ου αι. Βρέθηκε στη Γενεύη. Χαλκός, χύτευση μετάλλου.

Οι κοιλότητες στα μάτια και τα ρουθούνια είναι άδειες. Ύψ. 20 εκ., πλ. 16 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, δωρεά περ. 1715, αρ. ευρ. C 2104. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Pierre-Alain Ferrazzini.

ΒÉATRICE BLANDIN

Δρ Αρχαιολόγος, Επιμελήτρια Κλασικών Αρχαιοτήτων στο Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης

PIERRE DUCREY

Πρώην Διευθυντής της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Ελλάδα (1982-2006)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΤΟΥ 1960, ΕΝΑΣ ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΛΒΕΤΩΝ ΜΑθητών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διδάσκονταν λατινικά και αρχαία ελληνικά. Η ιστορία της Μέσης Ανατολής, της Ελλάδας και της Ρώμης αποτελούσε αναπόσπαστο μέρος του σχολικού προγράμματος. Η σπουδή της ελληνικής κλασικής γλώσσας είχε διαδοθεί στην Ελβετία ήδη από τον 16ο αιώνα, χάρη στη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση. Πράγματι, η ανάγνωση του Ευαγγελίου από το πρωτότυπο κείμενο απαιτούσε γνώση των αρχαίων ελληνικών. Οι κήρυκες της πίστης, οι ιερείς, αποτέλεσαν το πρώτο κοινό, στο οποίο απευθυνόταν η εκμάθηση της ελληνικής. Για τον σκοπό αυτό ιδρύθηκαν Ακαδημίες ή Θεολογικές Σχολές όπου διδάσκονταν τα αρχαία ελληνικά στις βασικότερες προτεσταντικές πόλεις, τη Βασιλεία, τη Ζυρίχη, τη Βέρνη, τη Λωζάνη, τη Γενεύη.

Σήμερα, η κατάσταση όσον αφορά την αρχαία ελληνική γλώσσα είναι λιγότερο ευνοϊκή στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ωστόσο η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας και της αρχαίας ιστορίας στα Πανεπιστήμια παραμένει σε καλό επίπεδο. Η κλασική αρχαιολογία προστέθηκε σταδιακά στην εκπαίδευση καθ' όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα. Οι ασπρόμαυρες φωτογραφίες του Fred Boissonnas από τη Γενεύη σηματοδότησαν την παρουσία της Ελλάδας σε βιβλία τέχνης και σχολικά εγχειρίδια ήδη από τη δεκαετία του 1900. Ο Fred Boissonnas ενέπνευσε επίσης τους Ελβετούς αρχαιολόγους που δραστηριοποιήθηκαν στην Ελλάδα στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα, όπως οι Waldemar Deonna και Paul Collart. Οι τελευταίοι, με τη σειρά τους, διέδωσαν τις φωτογραφίες τους από την Ελλάδα, αρχαία και σύγχρονη. Οι λήψεις τους διατηρήθηκαν με επιμέλεια (εικ. 1), δημοσιεύτηκαν και, στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν στο κοινό σε εκθέσεις που έλαβαν χώρα στις αρχές της δεκαετίας του 2000¹. Οι Waldemar Deonna και Paul Collart ταξίδεψαν στην Ελλάδα πολλές φορές και έμειναν για μεγάλα χρονικά διαστήματα με σκοπό την έρευνα, στο πλαίσιο προγραμμάτων της Γαλλικής Σχολής Αθηνών. Χάρη σε αυτούς εκκολάφθηκαν πολλές γενιές μαθητών και ερευνητών της ελληνικής αρχαιολογίας.

Οι παραδοσιακές συλλογές των κυριότερων ελβετικών μουσείων φιλοξενούν από τον 19ο αιώνα διάφορα αντικείμενα του αρχαίου ελληνικού κόσμου, όπως αγγεία και αγάλματα. Δεδομένου ότι η Ελβετία δεν παρουσιάζει αποικιακό παρελθόν, ουδέποτε κατηγορήθηκε ότι έχει συσσωρεύσει πολιτιστικά αγαθά αποκτημένα με τρόπο που επιδέχεται αμφισβήτηση. Παρ' όλα αυτά, τη χώρα βάραινε για πολλά χρόνια η κατηγορία ότι χρησίμευσε ως κέντρο αγοραπωλησίας αρχαιοτήτων. Η νομοθεσία που εισήχθη το 2007 απαγορεύει πλέον ρητά την εισαγωγή και εξαγωγή αντικειμένων αμφιβόλου προελεύσεως.

Η έναρξη των αρχαιολογικών ανασκαφών σε ελληνικό έδαφος το 1964, συγκεκριμένα στην Ερέτρια, από μια ελληνοελβετική ομάδα στην οποία συμμετείχαν ερευνητές από όλα τα Πανεπιστήμια της Ελβετίας, και αργότερα η ίδρυση της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής στην Ελλάδα το 1975 αποτέλεσαν σημαντικούς σταθμούς στις σχέσεις Ελλάδας-Ελβετίας. Η 50ή επέτειος της εκκίνησης των ελληνο-ελβετικών ανασκαφών στην Ερέτρια εορτάστηκε το 2014 (εικ. 5).

Εδώ και 58 χρόνια καθηγητές, υποψήφιοι διδάκτορες, ερευνητές και φοιτητές από την Ελβετία διαμένουν στη μικρή πόλη της Εύβοιας για να πραγματοποιήσουν ανασκαφές και έρευνες. Ο συνολικός αριθμός τους εκτιμάται ότι υπερβαίνει τους 500. Οι περισσότεροι από αυτούς τρέφουν βαθιά αισθήματα αγάπης για τη σύγχρονη Ελλάδα και διατηρούν ισχυρούς δεσμούς με τη χώρα, σε βαθμό που μπορεί κανείς να μιλήσει για έναν «νεοφιλελληνισμό». Ορισμένοι εξ αυτών που εργάζονται στην Ελλάδα εδώ και δεκαετίες βλέπουν τη χώρα ως τη «δευτέρα πατρίδα» τους.

Ο εορτασμός των 200 χρόνων από την ελληνική διακήρυξη της ανεξαρτησίας (1821-2021) αποτέλεσε την αφορμή για να ανακαλέσουμε τις απαρχές και την ιστορία του φιλελληνικού κινήματος. Η Ελβετία συγκαταλέγεται στις πρώτες χώρες που σχημάτισαν φιλελληνικές κοινότητες και παρείχαν βοήθεια στους εξεγερμένους Έλληνες. Οι παλαιότερες ιδρύθηκαν στη Ζυρίχη και τη Βέρνη τον Ιούλιο του 1821. Σε επαφή με τον Ιωάννη Καποδίστρια, οι Charles Pictet de Rochemont και Jean-Gabriel Eynard στη Γενεύη και οι César-Frédéric de La Harpe και Henri

03

Προτομή του Ιωάννη Καποδίστρια στις όχθες της λίμνης Λεμάν, στην αλέα «Ioannis Capodistrias» του Ουσύ (Λωζάνη).

04

Αφίσα της έκθεσης για την επέτειο 1821-2021 στο Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης.

05

Επίσκεψη του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας Κάρολου Παπούλια στο Μουσείο της Ερέτριας στο πλαίσιο του εορτασμού των 50 χρόνων των ελληνο-ελβετικών ανασκαφών στην Ερέτρια (1964-2014). Από τα αριστερά προς τα δεξιά: Mauro Dell'Ambrogio, Υφυπουργός Εκπαίδευσης, Έρευνας και Καινοτομίας της Ελβετίας, Παρασκευή Καλαμαρά, τότε Έφορος Αρχαιοτήτων Ευβοίας, Μαρία Πάνου, σύζυγος του Προέδρου της Δημοκρατίας Κάρολου Παπούλια, Pascal Couchepin, τότε Πρόεδρος της Ελβετίας και Πρόεδρος του Ιδρύματος της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής, Λίνα Μενδώνη, τότε Γενική Γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, και Karl Reber, τότε Διευθυντής της Ελβετικής Αρχαιολογικής Σχολής.

03

04

05

06

Πρόσοψη του Μουσείου Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης. Αρχιτέκτονας: Marc Camoletti, 1910. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Flora Bevilacqua.

07

Αγαλμάτιο του θεού Σουκέλου. Γαλλορωμαϊκής εποχής. Βρέθηκε στη Γενεύη μεταξύ 1689 και 1690. Χαλκός, χυτοσίδηρος, ύψ. 13 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, δωρεά του Jacob Magnin το 1709, αρ. ευρ. M 99. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Bettina Jacot-Descombes.

08

Τελετουργικό πινάκιο «Μισόριο του Βαλεντινιανού II (;)». Μεταξύ 364 και 392. Βρέθηκε κοντά στον ποταμό Αρβ το 1721. Ασήμι, μερικώς επιχρυσωμένο, διακόσμηση σε χαμηλό ανάγλυφο, εγχάρακτη διακόσμηση και ένθετα στοιχεία (κεφαλή του αυτοκράτορα). Διάμ. 27,7 εκ., βάρος 1050,8 γρ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, παραδόθηκε από τον [M.] Mussard το 1721, αρ. ευρ. C 1241. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Jean-Marc Yersin.

Μονοδ στο καντόνι του Vaud, συνεργάστηκαν για πρώτη φορά στα Συνέδρια των Παρισίων και της Βιέννης για τη δημιουργία μιας σύγχρονης, ουδέτερης και σταθερής Ελβετίας, προτού δεσμευτούν να υποστηρίξουν την ελληνική ανεξαρτησία.

Στη Λωζάνη, ο εορτασμός της επετείου πήρε τη μορφή εκπαιδευτικής έκθεσης στο Δημαρχείο και συνοδεύτηκε από τα εγκαίνια της αλέας «Ioannis Carodistrias» στις όχθες της λίμνης Λεμάν στο Ουσύ της Λωζάνης (εικ. 3). Η Γενεύη, από την πλευρά της, παρουσίασε μία έκθεση στο Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, από τις 15 Οκτωβρίου 2021 έως τις 30 Ιανουαρίου 2022 (και παράταση έως τις 13 Φεβρουαρίου 2022), με τίτλο «Γενεύη και Ελλάδα. Μια φιλία στην υπηρεσία της ανεξαρτησίας», προκειμένου να τιμήσει τη δράση των τριών ανδρών, δηλαδή των Καποδίστρια, Pictet de Rochemont και Eynard (εικ. 4). Μετά τα εγκαίνια της έκθεσης διεξήχθη επιστημονική ημερίδα. Η έκθεση που πραγματοποιήθηκε από το Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας διοργανώθηκε με πρωτοβουλία του Ιδρύματος Hardt για τη μελέτη της Κλασικής Αρχαιότητας και με χρηματοδότηση από γενναϊόδωρους μαικίνες. Τα εγκαίνια της έκθεσης στις 14 Οκτωβρίου 2021 και την επιστημονική ημερίδα τίμησε με την παρουσία της η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού της Ελλάδας, Λίνα Μενδώνη.

Συνεπώς, η Ελλάδα είχε ισχυρή παρουσία στην Ελβετία κατά τους τελευταίους αιώνες. Υποστηρίζεται από πολυάριθμους συλλόγους, κύκλους ή κοινότητες, όπως ο Σύλλογος Jean-Gabriel Eynard στη Γενεύη και ο Σύλλογος ελληνο-ελβετικής φιλίας στη Λωζάνη, που εκδίδουν από κοινού ένα ετήσιο περιοδικό με τη συμβολική ονομασία *Δεσμός (Desmos)*, ή και ο Πολιτιστικός κύκλος των φίλων της Ελλάδας στη Βασιλεία και οι Φίλοι της Ελλάδας στη Βέρνη (Hellasfreunde Bern).

— PIERRE DUCREY

MUSÉE D'ART
ET D'HISTOIRE
DE GENÈVE

06

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΝΕΥΗΣ (MUSÉE D'ART ET d'Histoire – ΜΑΗ) αποτελεί ένα εμβληματικό ίδρυμα στην πόλη του Καλβίνου και ένα από τα σπουδαιότερα εγκυκλοπαιδικά μουσεία της Ελβετίας. Βρίσκεται λίγα βήματα από την Παλιά Πόλη και στεγάζεται σε ένα κτήριο νεο-μπαρόκ ρυθμού που σχεδιάστηκε από τον αρχιτέκτονα Marc Camoletti από τη Γενεύη. Πίσω από την επιβλητική πρόσοψη του μουσείου, που κοσμείται με αέτωμα και μια σειρά από κίονες ιωνικού ρυθμού, αναπτύσσεται ένα τεράστιο κτήριο τετράγωνης κάτοψης, γύρω από μια επίσης τετράγωνη αυλή (εικ. 6). Το μουσείο εγκαινιάστηκε στις 15 Οκτωβρίου 1910 με ιδιαίτερους εορτασμούς, καθώς έδινε συγκεκριμένη μορφή και έκφραση στο όραμα να συγκεντρωθούν κάτω από την ίδια στέγη οι καλλιτεχνικές, οι αρχαιολογικές και οι ιστορικές κρατικές συλλογές της Γενεύης, οι οποίες μέχρι τότε βρίσκονταν διασκορπισμένες σε διαφορετικά μέρη και ιδρύματα.

Σήμερα, το ΜΑΗ είναι ένα δημοτικό ίδρυμα το οποίο διαφυλάσσει, μελετά και προωθεί την πλούσια κληρονομιά περίπου 650.000 έργων που συνδυάζουν αρμονικά την αρχαιολογία, τη νομισματική, τις διακοσμητικές τέχνες, τη σμαλτογραφία, την κοσμηματοποιία και την ωρολογοποιία με τις καλές και γραφικές τέχνες. Καλύπτει έκταση 7.621 τ.μ. και περιλαμβάνει 60 αίθουσες που αναπτύσσονται σε τρεις ορόφους.

Το αρχιτεκτονικό κέλυφος που σχεδιάστηκε τον 19ο αιώνα για να στεγάσει το μουσείο αποδείχθηκε τελικά ότι δεν ήταν αρκετά μεγάλο για να φιλοξενήσει την εξαιρετικά πλούσια συλλογή του. Έτσι, ένα φιλόδοξο έργο αρχιτεκτονικής επέκτασης του μουσείου βρίσκεται σε εξέλιξη.

Η Ιστορία της Αρχαιολογικής Συλλογής

Η αρχαιολογική συλλογή αναπτύχθηκε γύρω από έναν πολύ παλαιό πυρήνα. Οι εργασίες για την κατασκευή της οχύρωσης της πόλης που ξεκίνησαν τον 16ο αιώνα αποκάλυψαν τυχαία μια σειρά από αρχαία λείψανα, τα οποία είχαν μερικώς καταστραφεί. Αρκετοί ντόπιοι λόγιοι και μελετητές, παθιασμένοι με την ιστορία, κινητοποιήθηκαν για να διασώσουν τις μαρτυρίες του παρελθόντος. Μεταξύ των πρώτων ευρημάτων συγκαταλέγεται ένα αγαματίδιο του Σουκέλου, το οποίο βρέθηκε μεταξύ 1689 και 1690 στη θέση του παλαιού προαστίου Σαιν Βικτόρ (εικ. 7). Ωστόσο, από την ίδια θέση προέρχονται πολύ αρχαιότερα ευρήματα, όπως εργαλεία και ίχνη από πασσαλόπηκτες κατοικίες της Εποχής του Χαλκού.

Η Δημόσια Βιβλιοθήκη, κοσμήτορας των πολιτιστικών ιδρυμάτων της Γενεύης, διατηρούσε την πρώτη συλλογή αρχαιοτήτων της πόλης. Οι κατάλογοι με τις αρχαιότητες συντάσσονταν από διαδοχικούς βιβλιοθηκονόμους, διασώζοντας με αυτόν τον τρόπο τα ίχνη κάθε αντικειμένου. Τα περισσότερα ευρήματα που συνέθεταν τη συλλογή προέρχονταν από αρχαιολογικές θέσεις της περιοχής, ωστόσο στη λιτή αυτή συλλογή συμπεριλαμβάνονταν «ετρουσικά αγγεία» (αναμφίβολα ελληνικά αγγεία που εισήχθησαν από την Ιταλία) και ένα χέρι μούμιαιας. Αυτά τα αντικείμενα, τα οποία αρχικά θεωρούνταν αξιοπερίεργα, προοιωνίζουν την ποικιλομορφία της αρχαιολογικής συλλογής στο μελλοντικό Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας. Μάλιστα, ορισμένα έργα έχουν ταυτιστεί χάρη στη σύντομη περιγραφή τους στους προαναφερθέντες καταλόγους. Σε αυτήν την κατηγορία ανήκει μια χάλκινη ιδεαλιστική μορφή ενός νέου άνδρα που αποκαλύφθηκε το 1715 κατά τη διάρκεια οικοδομικών εργασιών (C 2104) (εικ. 2), όπως και ένα έζοχο ασπμένιο πιάτο που βρέθηκε σε ένα χωράφι κοντά στον ποταμό Αρβ και είναι γνωστό με το όνομα «Μισόριο του Βαλεντινιανού» (εικ. 8).

Το πλαίσιο για τον εμπλουτισμό της δημόσιας αρχαιολογικής συλλογής διαμορφώθηκε ουσιαστικά τον 19ο αιώνα με τη δημιουργία ιδρυμάτων που είχαν ως σκοπό τη διαφύλαξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Εκείνη την περίοδο, το Ακαδημαϊκό Μουσείο (1818–1872) συγκεντρώνει πλούσιες συλλογές, κυρίως με αντικείμενα φυσικής ιστορίας. Εκεί οι αρχαιότητες εκτίθενται σε μια αίθουσα μαζί με τις εθνο-

07

08

09

Άγαλμα του Απόλλωνος Σαυροκτόνου. Αντίγραφο από πρωτότυπο έργο του Πραξιτέλη, α' τέταρτο 2ου αι. (πρωτότυπο έργο: μεταξύ 340 και 330 π.Χ.). Βρέθηκε στη Ρώμη, Via dei Serpenti. Περίβλεπτο άγαλμα από πεντελικό μάρμαρο, ίχνη ερυθρού χρώματος στον κορμό του δέντρου. Ύψ. 110 εκ., πλ. 71 εκ., βάθ. 81 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, δωρεά του Walther Fol το 1871, αρ. ευρ. MF 1316. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: André Longchamp.

10

Άγαλμα λουόμενης Αφροδίτης. Αντίγραφο από πρωτότυπο έργο του Πραξιτέλη, 1ος αι. (πρωτότυπο έργο: β' τέταρτο του 4ου αι. π.Χ.). Βρέθηκε στη Ρώμη, κοντά στην έπαυλη Ludovisi, 1850. Μαρμάρινο περίβλεπτο άγαλμα, ύψ. 126 εκ., πλ. 49 εκ., βάθ. 42,5 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, αγορά το 1878, αρ. 8936. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: André Longchamp.

09

γραφικές συλλογές. Θεωρούνται, πλέον, τεκμήρια του παρελθόντος που προορίζονται για την έρευνα και την εκπαίδευση. Η ανάπτυξη των συλλογών οδήγησε στη δημιουργία ενός ιδρύματος που ήταν αποκλειστικά αφιερωμένο στην αρχαιολογία. Έτσι, το 1872, ιδρύθηκε το Αρχαιολογικό Μουσείο. Το 1910 όλα τα αντικείμενα μεταφέρθηκαν στο νεόκτιστο Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας.

Η συμβολή εύπορων κατοίκων της Γενεύης στη συγκρότηση των συλλογών

Πολλές ιδιωτικές συλλογές δημιουργήθηκαν στη Γενεύη καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Ο Louis Castan-Bey (1814-1889), ο Walther Fol (1832-1890), ο Gustave Revilliod (1817-1890) και ο Etienne Duval (1824-1914) είχαν αποκτήσει για την ιδιωτική τους συλλογή έργα τέχνης, τα οποία δώρισαν στη συνέχεια στη συλλογή της πόλης εμπλουτίζοντάς την.

Ο Walther Fol ήταν ένας μορφωμένος πολιτικός μηχανικός, ο οποίος έκανε τουλάχιστον τρία ταξίδια στην Ανατολή, ενώ επισκέφθηκε αρκετές φορές την Ιταλία όπου διέθετε περιουσιακά στοιχεία. Γοητευμένος από τις τέχνες, δημιούργησε μια συλλογή με έργα καλών και διακοσμητικών τεχνών, αλλά και αρχαιοτήτες. Το 1871 δώρισε ένα μεγάλο μέρος της στην πόλη της Γενεύης με την ελπίδα ότι οι συλλογές του θα χρησιμοποιούνταν ως σημείο αναφοράς και πρότυπο, ενώ παράλληλα θα προωθούσαν την ανάπτυξη των βιομηχανικών τεχνών. Στις αρχαιοτήτες της συλλογής συγκαταλέγονταν ελληνικά, ετρουσκικά, ρωμαϊκά και αιγυπτιακά έργα, αλλά αποκλείστηκαν έργα που είχαν συντηρηθεί σε υπερβολικό βαθμό. Το Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης διαθέτει μεταξύ άλλων, χάρη στον Walther Fol, ένα ρωμαϊκό αντίγραφο του Απόλλωνα Σαυροκτόνου, έργου του Πραξιτέλη, το οποίο βρέθηκε στη Ρώμη, και πιο συγκεκριμένα στη Via dei Serpenti (εικ. 9). Το κάτω μέρος του αγάλματος, από τα πόδια μέχρι τη μέση, είναι αρχαίο, κατασκευασμένο από πεντελικό μάρμαρο, και διασώζει ίχνη γραπτής διακόσμησης. Το υπόλοιπο άγαλμα φαίνεται ότι συμπληρώθηκε από ένα γύψινο εκμαγείο που δημιουργήθηκε από το άγαλμα του Απόλλωνα Σαυροκτόνου στο Βατικανό. Έτσι, το συγκεκριμένο άγαλμα παρουσιάζει πολλά επίπεδα ανάγνωσης: εκτός από μαρτυρία της μεγάλης φήμης που είχε αποκτήσει το έργο του Πραξιτέλη, αποκαλύπτει την εξέλιξη στις μεθόδους συντήρησης και αποκατάστασης των έργων τέχνης. Όταν ξεκίνησε η λειτουργία του Μουσείου Fol στην Παλιά Πόλη, ο Walther Fol συνέταξε ο ίδιος έναν κατάλογο με τα εκθέματα.

Ο εμπλουτισμός της συλλογής ελληνικών αγγείων οφείλει πολλά στον Gustave Revilliod, ενώ στη συλλογή γλυπτικής προστέθηκαν σημαντικά έργα χάρη στη συμβολή του ζωγράφου Etienne Duval. Ο τελευταίος, μάλιστα, απέκτησε στη Ρώμη από τον γλύπτη Filippo Gnaccarini ένα άγαλμα της Αφροδίτης Κνιδίας που αποκαλύφθηκε το 1850 στα περίχωρα της Villa Ludovisi (εικ. 10). Το γλυπτό βρισκόταν αρχικά στην κατοχή του μαρκήσιου Cambrana, έπειτα πέρασε στην οικογένεια Torlonia και έφτασε στη Γενεύη αφού συμπληρώθηκε από τον Gnaccarini. Στην αρχή εκτέθηκε στο Μουσείο Rath, στη συλλογή με τα έργα Καλών Τεχνών. Οι σύγχρονες προσθήκες θεωρήθηκαν αμφιλεγόμενες και αφαιρέθηκαν γρήγορα.

Ο εμπλουτισμός των συλλογών σήμερα

Η συλλογή κλασικών αρχαιοτήτων εμπλουτίζεται διαρκώς από τον 19ο αιώνα μέσω αγορών, δωρεών, κληροδοτημάτων, αλλά και χάρη στην υποστήριξη εταιρειών και συλλόγων. Οι προτάσεις εξαγοράς πληρούν σε κάθε περίπτωση τα κριτή-

10

11

11
 Επιτύμβια στήλη του Πτολεμαίου Γεωμέτρη. Βόρεια Ελλάδα, 3ος-2ος αι. π.Χ. Βρέθηκε στη Βόρεια Ελλάδα. Στήλη από λευκό μάρμαρο που φέρει ανάγλυφη παράσταση σε πλαίσιο. Ύψ. 77 εκ., πλ. 48,4 εκ., πάχος 10,5 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, αγορά 1996, αρ. ευρ. 27937. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Flora Bevilacqua.

ρια του κώδικα δεοντολογίας του ICOM και του Νόμου περί Μεταβίβασης Αγαθών Πολιτιστικής Περιουσίας που αποτελεί για την Ελβετία την εφαρμογή της Σύμβασης της UNESCO του 1970.

Η Ελληνική Αρχαιολογική Συλλογή

Η συλλογή προσφέρει μια επισκόπηση του πλούτου του ελληνικού πολιτισμού χάρη στην ποικιλιομορφία των ευρημάτων που τη συνθέτουν, στο μεγάλο γεωγραφικό εύρος των περιοχών προέλευσής τους (ηπειρωτική Ελλάδα, νησιά, Μικρά Ασία, Μεγάλη Ελλάδα) και τη χρονολογική τους κατανομή που ξεκινά από την Εποχή του Χαλκού και φτάνει μέχρι την Ελληνιστική περίοδο.

Η κεραμική αποτελεί μία από τις σημαντικότερες ενότητες της συλλογής καθώς περιλαμβάνει περίπου 1.600 αγγεία, κυρίως αττικά (650) και ιταλιώτικα (300). Αυτά μαρτυρούν την ποικιλία των σχημάτων, των χρήσεων, των τεχνικών και των τεχνοτροπιών. Η εικονογραφία ορισμένων αγγείων είναι πραγματικά εντυπωσιακή, όπως η περίπτωση του κρατήρα του Βελλεροφόντη (εικ. 12), ο οποίος ανήκε αρχικά στον χρηματιστή και φιλέλληνα Jean-Gabriel Eynard από τη Γενεύη, και του κάδου από την Απουλία, γνωστού με το όνομα «Αμπέλου δώρον» (εικ. 13).

Η συλλογή γλυπτικής αποτελείται από περίπου 100 γλυπτά και περιλαμβάνει πρωτότυπα έργα από την Ελλάδα, την Κύπρο και τη Μεγάλη Ελλάδα, καθώς και ρωμαϊκά αντίγραφα της Κλασικής και της Ελληνιστικής περιόδου. Η κοροπλαστική χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία και εκπροσωπείται από περίπου 3.000 αντικείμενα. Ανάμεσα στα λιγοστά ταφικά μνημεία της συλλογής ξεχωρίζει η εντυπωσιακή επιτύμβια στήλη του Πτολεμαίου Γεωμέτρη (27937) (εικ. 11). Αυτό το ταφικό μνημείο με αέτωμα εικονίζει τον νεκρό Πτολεμαίο καθισμένο σε σκαμνί στα αριστερά. Ένα αγόρι, πολύ μικρών διαστάσεων, βρίσκεται μπροστά του. Πάνω από το κεφάλι του μικρού μαθητή εικονίζεται ο αρχαιότερος πίνακας πολλαπλασιασμού του ελληνικού κόσμου που μας είναι γνωστός. Ο Πτολεμαίος, που δίδασκε μαθηματικά, δείχνει τον πίνακα με το δεξί του χέρι. Μία κιθάρα που κρέμεται στα αριστερά του πίνακα μας θυμίζει ότι ο Πτολεμαίος δίδασκε και μουσική.

Στις ελληνικές αρχαιότητες ανήκουν επίσης κάποια όπλα, ορισμένα γλυπτικά έργα και νομίσματα. Τα σημαντικότερα αντικείμενα της συλλογής εκτίθενται σήμερα σε μια αίθουσα (αρ. 113) επιφάνειας 393 τ.μ. Οι νέοι χώροι που θα δημιουργηθούν με την επέκταση του μουσείου θα επιτρέψουν την περαιτέρω ανάπτυξη και την καλύτερη παρουσίαση αυτής της πλούσιας συλλογής.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το ΜΑΗ διαθέτει ένα σημαντικό φωτογραφικό αρχείο, το οποίο αποτελεί κληροδότημα των απογόνων του αρχαιολόγου Waldemar Deonna (1880-1959). Ο W. Deonna υπήρξε, από το 1904 έως το 1907, ξένο μέλος της Γαλλικής Σχολής Αθηνών και με την ιδιότητά του αυτή επισκέφθηκε πολλές ανασκαφές στην ηπειρωτική Ελλάδα, τη Μικρά Ασία και τα νησιά. Γεμάτος περιέργεια, τεκμηριώνει φωτογραφικά τις ανασκαφές, αλλά και σκηνές από την καθημερινή ζωή, θρησκευτικές εορτές και τοπία, καταγράφοντας πολύτιμες μαρτυρίες για την Ελλάδα των αρχών του 20ού αιώνα. Ο Deonna θα γίνει ο δεύτερος διευθυντής του Μουσείου Τέχνης και Ιστορίας. Κάποιες από αυτές τις φωτογραφίες είναι προσβάσιμες στην ιστοσελίδα του μουσείου.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι το ΜΑΗ διαθέτει ένα σημαντικό φωτογραφικό αρχείο, το οποίο αποτελεί κληροδότημα των απογόνων του αρχαιολόγου Waldemar Deonna (1880-1959). Ο W. Deonna υπήρξε, από το 1904 έως το 1907, ξένο μέλος της Γαλλικής Σχολής Αθηνών και με την ιδιότητά του αυτή επισκέφθηκε πολλές ανασκαφές στην ηπειρωτική Ελλάδα, τη Μικρά Ασία και τα νησιά. Γεμάτος περιέργεια, τεκμηριώνει φωτογραφικά τις ανασκαφές, αλλά και σκηνές από την καθημερινή ζωή, θρησκευτικές εορτές και τοπία, καταγράφοντας πολύτιμες μαρτυρίες για την Ελλάδα των αρχών του 20ού αιώνα. Ο Deonna θα γίνει ο δεύτερος διευθυντής του Μουσείου Τέχνης και Ιστορίας. Κάποιες από αυτές τις φωτογραφίες είναι προσβάσιμες στην ιστοσελίδα του μουσείου.

12

12
Κωδωνόσχημος κρατήρας στον οποίο απεικονίζεται ο Βελλεροφόντης να αναχωρεί πάνω στο φτερωτό του άλογο, τον Πήγασο. Σύνολο της Νάπολης 3227. Καπύη, Καμπανία, μεταξύ 375 και 330 π.Χ. Άγνωστη θέση εύρεσης. Ερυθρόμορφο αγγείο με λευκές λεπτομέρειες. Ύψ. 49,3 εκ., πλ. 47 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, αγορά 2011, αρ. ευρ. Α 2012-1. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Flora Bevilacqua.

13

13
Κάδος στον οποίο απεικονίζεται παράσταση με το δώρο της αμπέλου. Ζωγράφος της Ομάδας των Κάδων του Δουβλίνου. Απουλία, μεταξύ 360 και 350 π.Χ. Άγνωστη θέση εύρεσης. Ερυθρόμορφη κεραμική. Ύψ. 28,1 εκ., διάμ. 22,5 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, κληροδότημα Edmond de Rothschild 1998, αρ. ευρ. Α 1998-301. © Musée d'art et d'histoire, φωτ.: Flora Bevilacqua.

14

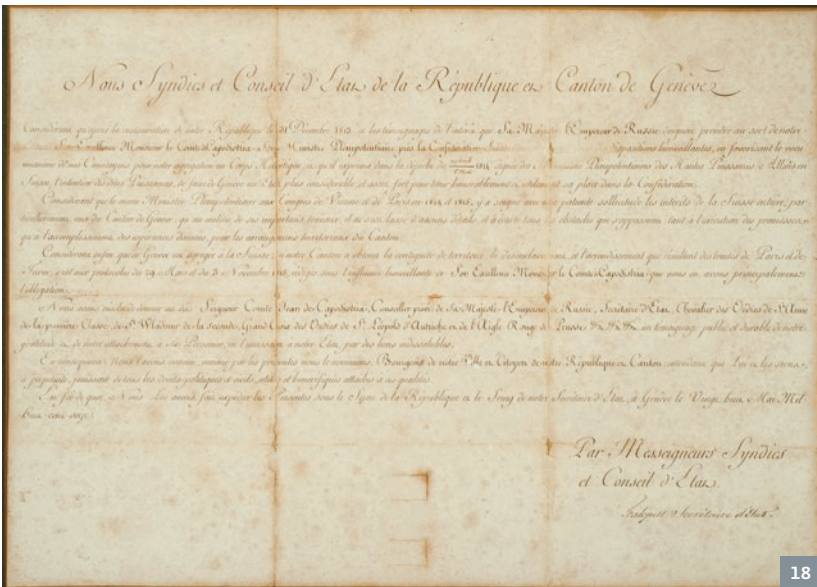
15

16

17

18

14
 Προσωπογραφία του Ιωάννη Καποδίστρια, άγνωστου καλλιτέχνη, περ. 1808. Λάδι σε καμβά, 52,5x43 εκ. Συλλογή Θανάση και Μαρίνας Μαρτίνου, αρ. ευρ. 10784. © Συλλογή Θανάση και Μαρίνας Μαρτίνου, φωτ.: Λεωνίδα Κουργιαντάκης.

15
 Προσωπογραφία του Charles Pictet de Rochemont από τον Vivaldo Martini, 20ός αι. με βάση ένα πορτρέτο του 19ου αι. Λάδι σε καμβά, 86x67 εκ. Ίδρυμα Αρχείου Οικογένειας Pictet, αρ. ευρ. AF 5.7. © Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης, φωτ.: Flora Bevilacqua.

19

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΟΡΤΑΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ ΤΩΝ 200 ΧΡΟΝΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΚΡΥΨΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΤΟ Ίδρυμα Hardt (Vandoeuvres), που προωθεί τη μελέτη της Κλασικής Αρχαιότητας, και το Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης διοργάνωσαν μία έκθεση που υπενθύμιζε στο κοινό τους δεσμούς φιλίας που ένωναν τη Γενεύη με την Ελλάδα, ήδη από τις αρχές του 19ου αιώνα. Ένας Έλληνας, ο Ιωάννης Καποδίστριας (εικ. 14), και οι Charles Pictet de Rochemont και Jean-Gabriel Eynard από τη Γενεύη (εικ. 15, 16) διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην ενσωμάτωση της Γενεύης στην Ελβετική Συνομοσπονδία και στο ελληνικό απελευθερωτικό κίνημα.

Η έκθεση, που διήρκεσε από τις 15 Ιανουαρίου 2021 έως τις 30 Ιανουαρίου 2022 (και παράταση έως τις 13 Φεβρουαρίου 2022), συγκέντρωνε με μοναδικό τρόπο περισσότερα από 100 έργα υψηλής ποιότητας και αξιοσημείωτης ποικιλομορφίας. Τα εκθέματα προέρχονταν από το Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας της Γενεύης, από επτά ελληνικούς εταίρους του Μουσείου και δεκαέξι Ελβετούς δανειστές. Η έκθεση χρηματοδοτήθηκε στο μεγαλύτερο μέρος της από μαϊκίνες, ιδρύματα και ιδιώτες. Την επιμέλεια της έκθεσης ανέλαβε η Béatrice Blandin, επιμελήτρια κλασικών αρχαιοτήτων του Μουσείου Τέχνης και Ιστορίας, με τη συνεργασία του Ferdinand Rajor, αναπληρωτή διευθυντή της Εταιρείας για την Ιστορία της Τέχνης στην Ελβετία, ως συνεπιμελήτη, και της Marie Bagnoud, ως επιστημονικής συνεργάτιδας.

Ο κατάλογος που συνόδευε την έκθεση εκδόθηκε με τη συνεισφορά πολλών ειδικών επιστημόνων (εικ. 4)².

Η έκθεση

Η έκθεση, η οποία διαρθρωνόταν σε τρία μέρη, άνοιγε στο κοινό με το γλυπτό της Νεαρής Ελληνίδας που θρηνεί στον τάφο του Μπάριον (εικ. 17), έργο του γλύπτη Jean-Etienne Charonnière από τη Γενεύη που αποτελεί σαφή εκδήλωση της υποστήριξης του ελληνικού αγώνα. Συμβολίζει τους δεσμούς φιλίας που σφυριλατήθηκαν μεταξύ Ελβετίας και Ελλάδας την εποχή της ελληνικής επανάστασης.

Μέρος 1ο: Καποδίστριας, Γενεύη και Ελβετία

Το πρώτο μέρος της έκθεσης παρουσίαζε τον καθοριστικό ρόλο που διαδραμάτισε ο Ιωάννης Καποδίστριας, διπλωμάτης στην υπηρεσία του τσάρου Αλεξάνδρου Α', αναφορικά με τη Γενεύη και την Ελβετία κατά τη διάρκεια των Συνεδρίων που αναμόρφωσαν την Ευρώπη μετά την πτώση του Ναπολέοντα (1813-1816). Το μέλλον της Ελβετικής Συνομοσπονδίας διαγραφόταν τότε εξαιρετικά αβέβαιο και οι διαφωνίες στο εσωτερικό της ήταν πολλές. Για τις μεγάλες νικητρίες δυνάμεις, η Ελβετία αποτελούσε σημαντικό ρυθμιστικό παράγοντα της νέας ισορροπίας στην περιοχή, που παρουσιαζόταν ικανή να διασφαλίσει την ειρήνη. Επιθυμούσαν να αποτελεί η Ελβετία μια ενωμένη, διευρυμένη χώρα, ένα ουδέτερο κράτος στην καρδιά της Ευρώπης. Ο Ιωάννης Καποδίστριας, ως υπουργός Εξωτερικών του Τσάρου τότε, είχε στο χαρτοφυλάκιό του τις ελβετικές υποθέσεις. Έτσι συνέβαλε στη δημιουργία της σύγχρονης Ελβετίας και στην ενσωμάτωση νέων καντονιών στη Συνομοσπονδία. Έγινε φίλος με τους Charles Pictet de Rochemont και Jean-Gabriel Eynard από τη Γενεύη, οι οποίοι υπερασπίστηκαν τα συμφέροντα της Γενεύης στα Συνέδρια που έλαβαν χώρα.

Κατά τη διάρκεια της Δεύτερης Διάσκεψης του Παρισιού (Νοέμβριος 1815), ο Καποδίστριας και ο Charles Pictet de Rochemont —ως εκπρόσωποι τότε των συμφερόντων της Συνομοσπονδίας— εργάστηκαν από κοινού και επιτυχώς για να αναγνωριστεί η ουδετερότητα της Ελβετίας και για να συνδεθεί γεωγραφικά με την Ελβετία η Δημοκρατία της Γενεύης που ήταν μια κατακερματισμένη επικράτεια.

Το 1816, το Συμβούλιο Επικρατείας της Γενεύης χορήγησε στον Ιωάννη Καποδίστρια την τιμητική ιθαγένεια: το ψήφισμα της πολιτογράφησης του προσφέρθηκε μέσα σε μια χρυσή ταμπακιέρα περίτεχνα διακοσμημένη που κατασκευάστηκε από τη διάσημη εταιρεία Moulinié, Bautre & Moynier (εικ. 18, 19, 21, 22).

«ΓΕΝΕΥΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ. ΜΙΑ ΦΙΛΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ»

16

Προσωπογραφία του φιλέλληνα Jean-Gabriel Eynard από τη Hilda Diodati το γένος Eynard, με βάση έργο του Charles Eynard, 19ος αι. Λάδι σε καμβά, 73x59 εκ. Εταιρεία για τον Ελληνισμό και τον Φιλελληνισμό / Μουσείο Φιλελληνισμού, χωρίς αρ. ευρ. © Εταιρεία για τον Ελληνισμό και τον Φιλελληνισμό / Μουσείο Φιλελληνισμού, φωτ.: Παναγιώτης Στόλης.

17

Νεαρή Ελληνίδα θρηνεί πάνω στον τάφο του Μπάριον. Έργο του γλύπτη Jean-Etienne Charonnière (Ami Dériaz, χυτήριο), 1827 (πρωτότυπο), 1871 (εκμαγείο). Χαλκός, γαλβανοπλαστική. Ύψ. 94 εκ., πλ. 75 εκ., βάθ. 68 εκ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, αγορά 1871, αρ. ευρ. 1871-1. © Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, φωτ.: Flora Bevilacqua.

18-19

Έγγραφο με το οποίο οι Εκπρόσωποι της Κυβέρνησης και το Συμβούλιο της Επικρατείας της Δημοκρατίας και του καντονιού της Γενεύης αναγνωρίζουν τον Καποδίστρια ως πολίτη της Γενεύης (28.05.1816), και η σφραγίδα του (19ος αι.). Χαρτί, μελάνι, χρυσός, κερύ, μετάξι. Ύψ. 42 εκ., πλ. 54,5 εκ., διάμ. 5,3 εκ. Μουσείο Καποδίστρια – Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών, αρ. ευρ. ΜΚ 200 και ΜΚ 070. © Μουσείο Καποδίστρια – Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών, φωτ.: Θάλεια Κιμπάρη.

20

21

22

23

20

Μαντίλι υφαντό από την Anna Eynard, δώρο στον Ιωάννη Καποδίστρια, 1826–1827. Μετάξι, 235x12 εκ. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Ελλάδας, αρ. ευρ. 2169. © Εθνικό Ιστορικό Μουσείο της Ελλάδας, φωτ.: Λάμπρος Παπανικολάου.

21–22

Ταμπακιέρα που προσφέρθηκε στον Ιωάννη Καποδίστρια από το Συμβούλιο της Επικρατείας, 1816 (Moulinié, Bautte & Moignier). Κοσμείται με πανοραμική θέα στη Λίμνη Λεμάν. Χρυσός, εγχάρακτα φυτικά και γραμμικά σχέδια. Ύψ. 3 εκ., πλ. 14 εκ., βάθ. 7,5 εκ. Μουσείο Καποδίστρια – Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών, αρ. ευρ. ΜΚ 307. © Μουσείο Καποδίστρια – Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών, φωτ.: Θάλεια Κιμπάρη.

24

Μέρος 2ο: Η υποδοχή της ελληνικής εξέγερσης στην Ευρώπη

Το δεύτερο μέρος της έκθεσης αναδεικνύει τις ενέργειες των φιλελλήνων της Γενεύης, και ειδικότερα του Jean-Gabriel Eynard, κατά τη διάρκεια του πολέμου των Ελλήνων με την Οθωμανική Αυτοκρατορία (1821–1830).

Στη Γενεύη, δημιουργήθηκε μια πρώτη Επιτροπή το 1821 με πρωτοβουλία του πάστορα Gerlach. Μια δεύτερη Επιτροπή συγκροτήθηκε το 1825 με κεντρικό πρόσωπο τον τραπεζίτη Jean-Gabriel Eynard, φίλο του Καποδίστρια που διέμενε στη Γενεύη από το 1822. Σημαντικά χρηματικά κεφάλαια συγκεντρώθηκαν μέσω εβδομαδιαίων συνδρομών με σκοπό να διατεθούν για την εκπαίδευση νέων Ελλήνων στη Γενεύη, την υποστήριξη των προσφύγων, την αποστολή τροφίμων και υλικής βοήθειας στους εξεγερμένους ή την εξαγορά Ελλήνων σκλάβων. Ο Eynard κατόρθωσε να κινητοποιήσει το τεράστιο δίκτυό του τόσο καλά που έγινε ο μεγάλος χρηματοδότης και συντονιστής των Ευρωπαϊκών Φιλελληνικών Επιτροπών (εικ. 24).

Γιατρός και συνιδρυτής της Εφημερίδας της Γενεύης, ο Louis-André Gosse έφυγε για την Ελλάδα το 1827. Επόπτευε, για λογαριασμό του Eynard τη σωστή χρήση των κονδυλίων των Επιτροπών που προορίζονταν για τη συντήρηση του στόλου. Επίσης, ο Gosse αγωνίστηκε για να περιορίσει την επιδημία της πανώλης που μαινόταν στην Ελλάδα και το 1829 επέστρεψε στη Γενεύη (εικ. 25).

Από το 1826 και έπειτα, αφότου η σφαγή του πληθυσμού του Μεσολογγίου έγινε γνωστή και συγκλόνισε όλη την Ευρώπη, στη Γενεύη οργανώθηκαν και άλλες δράσεις για την ενίσχυση των επαναστατημένων Ελλήνων: πωλήσεις βιβλίων, λαχειοφόροι αγορές πινάκων κ.ά. Στην έκθεση παρουσιαζόταν το μουσικό έργο «Chant des Grecs», του συνθέτη Louis Niedermeyer από τη Νιόν της Ελβετίας, το οποίο είχε παρουσιαστεί για πρώτη φορά στη Γενεύη στις 5 Μαΐου 1826 σε μια εορταστική συναυλία υπέρ των Ελλήνων³.

Αρκετοί καλλιτέχνες από τη Γενεύη παρήγαγαν έργα εμπνευσμένα από την ελληνική επανάσταση, όπως η Suzanne-Elisabeth Eynard-Châtelain, κουνιάδα του Jean-Gabriel Eynard, η οποία είναι η δημιουργός της ακουαρέλας «Η καταστροφή των Ψαρών» (εικ. 23) που εκτίθεται στο Μουσείο Φιλελληνισμού στην Αθήνα.

Μέρος 3ο: Η γέννηση του ελληνικού εθνικού κράτους

Το τρίτο μέρος της έκθεσης πραγματευόταν τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο Καποδίστριας στην οικοδόμηση του νέου κράτους, μέσα από το παράδειγμα της δημιουργίας ενός εθνικού νομίσματος. Παρά τη γεωγραφική απόσταση, οι δεσμοί φιλίας ανάμεσα στον Καποδίστρια και το ζεύγος Eynard παρέμεναν ισχυροί, όπως μαρτυρείται από ένα μεταξωτό μαντίλι που ύφανε στα χρώματα της Ελλάδας η ίδια η Anna Eynard για τον Κυβερνήτη (εικ. 20). Η υποστήριξη του Jean-Gabriel Eynard προς το ελληνικό έθνος διατηρήθηκε και μετά τη δολοφονία του φίλου του, Ιωάννη Καποδίστρια (1831). Μάλιστα έγινε συνιδρυτής της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος το 1842.

Η έκθεση ολοκληρωνόταν με τεκμήρια που υπογράμιζαν την ευγνωμοσύνη και τη φιλία μεταξύ Ελλάδας και Ελβετίας. Τέτοιου είδους τεκμήρια χρονολογούνται τουλάχιστον από την εποχή της Μεταρρύθμισης στη Γενεύη, αφού τα αρχαία ελληνικά διδασκόνταν εκεί ήδη από το 1535. Αυτοί οι δεσμοί παραμένουν ζωντανοί και ακμαίοι, όπως μαρτυρείται από την έδρα Νέας Ελληνικής Γλώσσας στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης, την ύπαρξη του Ιδρύματος Hardt, τις ανασκαφές που διενεργούνται από Ελβετούς αρχαιολόγους στο νησί της Εύβοιας και τους πολυάριθμους συλλόγους, όπως ο ελληνοελβετικός Σύλλογος *Jean-Gabriel Eynard*, δεσμοί οι οποίοι καλλιεργούν και προωθούν αυτή τη μακρόχρονη φιλία.

— BÉATRICE BLANDIN

* Ευχαριστούμε τους Έλληνες δανειστές της έκθεσης: Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης (ΕΛΙΑ-ΜΙΕΤ), Αθήνα. Συλλογή Θανάση και Μαρίας Μαρτίνου, Αθήνα. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα. Μουσείο Καποδίστρια – Κέντρο Καποδιστριακών Μελετών, Κέρκυρα. Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα. Εταιρεία για τον Ελληνισμό και τον Φιλελληνισμό/Μουσείο Φιλελληνισμού, Αθήνα. Ιδιωτική Συλλογή στην Ελλάδα. Με τη συνεργασία του Ιστορικού Αρχείου της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήνα. Ευχαριστούμε επίσης τους δεκαέξι Ελβετούς δανειστές.

25

23

Η καταστροφή των Ψαρών. Έργο της Suzanne-Elisabeth Eynard το γένος Châtelain, με βάση έργο του Georges Chaix (:), πριν από το 1844. Ακουαρέλα σε χαρτί, 47,7x38,1 εκ. Εταιρεία για τον Ελληνισμό και τον Φιλελληνισμό / Μουσείο Φιλελληνισμού, χωρίς αρ. ευρ. © Εταιρεία για τον Ελληνισμό και τον Φιλελληνισμό / Μουσείο Φιλελληνισμού, φωτ.: Παναγιώτης Στόλης.

24

Ο Jean-Gabriel Eynard. Έργο του Pierre-Jean David d'Angers, Παρίσι 1830. Χαλκός, βάρος 72,73 γρ, διάμ. 73 χιλ. Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, αγορά 1909, αρ. ευρ. CdN 50739. © Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, φωτ.: Bettina Jacot-Descombes.

25

Προσωπογραφία του Louis-André Gosse από τον Jacques-Laurent Agasse, 1819. Λάδι σε καμβά, 16,5x22 εκ. Συλλογή Loïc Parel, κληροδότημα στη συλλογή Maillart-Gosse. © Μουσείο Τέχνης και Ιστορίας, φωτ.: Flora Bevilacqua.

Σημειώσεις

- 1 Badinou I. / Bielman A. / Franzé B., *Δύο Ελβετοί αρχαιολόγοι φωτογραφίζουν την Ελλάδα. Waldemar Déonna και Paul Collart 1904-1939*, Αθήνα 2001.
- 2 Blandin B. (επιμ.) με τη συνεργασία των F. Pajor και M. Bagnoud, *Genève et la Grèce. Une amitié au service de l'indépendance*, Fondation Hardt, Genève 2021.
- 3 <https://www.niedermeyer-nyon.ch/phonothèque/chant-des-grecs/>